

Elx caserío te. Bonillo, p. j. Alcaraz, prov. Albacete; (4) *Yeles* 600 hab., p. j. Illescas, prov. Toledo; i (5) *Eliz*, *Olmedilla de ~*, prop de la ciutat de Cuenca. Com que l'Edrissi parla dos cops del seu 'älš, i es pot interpretar que es refereixi a dues poblacions, Ubieta creu que amb l'altre es refereixi al (4) o al (5), cosa que no sembla gaire probable, donada la relativa poca importància d'aquests noms, i tenint en compte que la *Ye-* i *-s* del (4) indica un ètimon amb ĩ i probablement amb *-s*, difícilment compatible amb una afinitat lingüística amb ILICI > *Elx*. És més fàcil que (2) sigui un duplicat aborigen de ILICI, però caldria saber un poc de la seva història per arriscar-se a admetre-ho, car al capdavant també és possible que sigui post-topònim del nostre *Elx*, famosíssim.

ETIM. Ni cal dir que un basc *eltxe* variant secundària d'*eltze* 'olla' no hi té res a veure. Com alternativa a un origen pre-romà, només es podria imaginar que fos o vingués d'un allòtrop del ll. ÌLEX-ILÍCIS 'alzina', car, si bé aquest tenia ĩ (i d'aquí *Las Ilces*, llogaret de la prov. de Santander) i un *Ilche* aragonès del p. jud. Barbastre, quasi totes les formes romàniques vénen d'una variant ll. vg. ELÍCE o del seu derivat ELICINA (DECH II, 597-8; i DECat s. v. *alzina*). Ho descartem, però, sense vacil·lar, donada no sols la importància i antiguitat del nostre *municipium* romà ILICI i de la tribu *ilicitana*, car si ja es deia HELICE en el S. III a.C. ben poca influència del llatí podria haver-ho hagut llavors en aquestes terres.

En canvi els que hem suposat homònims del nostre *Elx* pre-romà, especialment (1), (2) i (4) sí que podrien venir d'aquest mot llatí tan difós en la toponímia romànica. També en podria ser derivat el nom del Pla d'*Elxera* (*elçéra*) del te. de Lorxa (xxxiii, 71.12), cf. *L'Alzera* pda. del te. de Torroja, en el Priorat, i *La Ilzera* que figura en un doc. montanés de 1210 (Mz.Pi., *Doc. Ling.* I, 4.13). Tanmateix el de Lorxa, també podria venir del gentilici *elxero*, *-xera*, que ja pogué ser de data mossàrab, com si diguéssim 'el de la gent d'*Elx*'.

¹ Sembla errònia la grafia *elğ* que Steiger, *Contr.* 185, atribueix sense concretar a autors àrabs. Cert que com a prolongament mossàrab de ILICI s'havia d'esperar *elç*, amb un *ç* que els àrabs solen representar per llur *ğ*, però com que el so de *ç* no existeix en àrab, de vegades l'imiten amb *š*, que és el que va passar en aquest cas.

Embaines, V. Baén

EMBONUÍ

Llogaret de l'Alt Pallars, a mig aire del vessant esq. de la Noguera Pallaresa, a l'Est de Sort, agre. a Soriguera.

Hi vaig fer enq. el 3-ix-1963, amb tres inf. (d'allí, sobretot el pagès de Can Cameta), anant-hi des de Llagunes i seguint fins a Pernui (xxxvii, 45-47); prop del trencant amb el te. de Sort hi ha el «Serrat de Sant

Feliu», damunt del qual un indret que en deien «la Capella», si bé no recordaven haver-hi vist ermita ni església (47.13, 45.13).

PRON. MOD.: *ambonúí*, a Sort, com a agre. de Soriguera, Casac. 1920; igual i també *ambonúí* ho vaig sentir-ho jo.

MENCIONS ANT. 834: *Somponui*. En un precepte, avui perdut, del rei Lotari, que exhibí l'abat d'Oveix demostrant com la vila de *S.* li pertanyia; confirmat a l'any 1110, després del plet dient «carta evacuacionis --- de Ovece, de ipsa villa de *Somponui* qui est de Scto. Vincentio ---» Abadal (*Pallars i Rbg.* n.º 11, vol. III, 286.7,30); Valls Taberner (*Orígens dels Comtats de P.*, pp. 38, 39); en variant mal copiada, *Somponiu* (*Cat. Car.* II, 47.1).

Més dades de la forma en *So-*: 839: Acte C.SdUrg.: *Somponui*, però *Soponui* en la còpia del S. XII (mancada en el capbreu), ed. PPujol, n.º 255; en la qual va citat entre *Bernui* (te. Altron) i *Montenartó* (te. Llavorsí) ço que correspon bé a la situació d'*Embonui*; l'abadia d'Oveix és més lluny, en el Flamicell, però no és estrany que li pertanyés aquest poble de la vall veïna.

1518: «*mas de Samponí*» (*Spill de Cbò.*, fº 123r); i ja abans posa *Sanct Poni* entre els llogarets de *Sobach*, que pertanyien a Surp (fº 116v); ara bé *S'Obac* vol dir el vessant esq. de la Noguera, que és a l'obac de la vall, i Surp només a 5 k. NNO. de *Embonui*. També en el Capbreu de Rialb, de 1645, figura el «Mas de *Sant Poni*, que té Joan Llenes, de Rialb» [Rialb i Surp estan junts], 42r, id. fº 13 i 14; i en el fº 52v (en forma abreujada): van citats, de carrera: «Roní, Berení y *Poní*». També el Rector d'Escaló carta de 20-iv-1954 a Ramon d'Abadal li deia que *Somponui* era el mateix que *Sant Poni*, prop de *Roní*.

Però és evident que aquesta forma en *-ní* de 1645, i de part de les del *Spill*, és secundària de *-núi*, tal com *Roní*, *Llavorsí*, *Berení* etc. són reducció de *Ronui*, *Leborçui*, *Berenui* (veg. els respectius articles), sinó que açí la reducció no es generalitzà i encara ha quedat *-núi* viu fins ara, com en les dades més antigues. No és menys evident que aquí no hi ha cap nom de sant, perquè *Samponí* era natural alteració del més antic *Somponui*, per dissimilació de les *o* i reducció de *-n(u)i*.

És ben clar que estem davant d'un dels innombrables noms pre-romans en *-ui*, que es troben en massa tot al volt d'aquest: *Pernui*, *Llessui*, *Arestui*, *Bressui*, *Bernui*, *Cellui*, *Mentui*, *Mencui*, *Balestui* etc., i els ja explicats *Ronui*, *Berenui*, *Leborçui*.

L'únic punt un poc extraordinari és que la *S-* de les formes *Samponuí*, *Samponí*, tan predominants i antigues, hagi desaparegut en la forma moderna *Embonuí*. Però potser s'explicaria, perquè aquesta és una zona on havia existit l'article arcaic *S'*, *Es*, *Sa-*. Ja hem vist que s'hi havia dit *S'Obac* (escrit *Sobach* S. XVII etc.) el que avui és *l'Obac*; i allí a la vora hi ha *Sapeira*, *Sarroca* de Bellera, *Sarroqueta* de Vilaller, *S'Aragall*, *Espui*, *Estorm* etc. En abandonar *S'Obac* per *Obac*, es comprèn que hom canviés *Somponui* en *Em-*